

היום נלמד בעזרת ה':

נדריים דף עג

בעי רמי בר חמא חרש: חרש המדבר ואינו שומע (שהוא מוגדר כ'בר דעת') - האם יוכל להפר את נדרי אשתו ללא שמיעה.

אם תרצה לומר שבעל מיפר בלא שמיעה (בדבר זה הסתפק רמי בר חמא בדף הקודם), אולי דוקא בעל שאינו חרש יכול להפר ללא שמיעה, כי מכיון שהוא יכול לשמוע אין השמיעה בפועל מעכבת בו. אבל חרש שאין לו אפשרות לשמוע לא יוכל להפר.

זזהו אליבא דרבי זירא הסובר שכל הראוי לדבר אין הדבר מעכב בו, וכמו שמצינו לענין 'בילה' כדלהלן:

כל הראוי לבילה: המתנדב מנחה של 61 עשרונים – מביא 60 עשרונים בכלי אחד ועשרון בכלי אחר, משום שעד שישים עשרונים המנחה נבללת יפה עם השמן, ולא יותר.

הגמרא שם הקשתה: והרי אין חובה לבלול את המנחה ככתוב במשנה שם ש'אם לא בלל - כשר'?

ותירץ רבי זירא: שדוקא באופן שהמנחה ראויה להיבלל - הבלילה לא מעכבת בה, אבל 61 עשרונים שהמנחה אינה ראויה להיבלל הבלילה מעכבת.

או דלמא: הצד השני בספק; או שמא הפסוק 'וְשָׁמַע אִישָׁה' שממנו לומדים שהבעל צריך לשמוע - אין כוונתו לעכב שיש חובה על הבעל לשמוע, אלא שכך הדרך שהבעל שומע את הנדר ולאחר מכן מיפר אותו.

*

איבעיא להו: בעל הנשוי לשתי נשים ונדרו שתיהן נדר - האם יכול להפר לשתי נשיו בבת אחת, שיאמר להן 'מופר לכן'. הספק הוא האם הפסוק 'וְשָׁמַע אִישָׁה' וְשָׁמַע אִישָׁה - האם 'אוֹתָהּ' משמע דוקא אישה אחת, או לאו דוקא?

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

אין משקין שתי סוטות כאחת: אדם הנשוי לשתי נשים, וכל אחת מהן נסתרה עם אדם זר, וצריך להשקותן מים המרים ולבודקן אם נבעלו לאדם שנסתרו עימו – אין לוקחין את שתיהן ביחד לבית המקדש להשקותן מי סוטה, משום שיתכן שאחת מהן טהורה וכשהיא תשתה את המים ולא יקרה לה כלום, תראה זאת השניה שכן נטמאה וגם היא תסכים לשתות ולא להודות שהיא נטמאה. זו דעת חכמים. אבל לדעת רבי יהודה הסיבה שלא משקים שתי נשים מי סוטה ביחד, אינה בגלל הנ"ל אלא משום שכתוב **וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים** האות ה' האחרונה של המילה **וְהִשְׁקָה** מודגשת (כלומר מנוקדת ב'מפיק ה') ומתפרשת: והשקה אותה לבדה.

משנה: הבוגרת ששהתה יב' חודש: כפי שביארה הגמרא לעיל (דף ע':) יש כאן שני מקרים א. הבוגרת המאורסת ששהתה שלושים יום, ב. ונערה המאורסת ששהתה יב' חודש. וכן אלמנה ששהתה שלושים יום – הארוס חייב במזונתיה.

הסיבה לכך כתובה במסכת כתובות: לאחר שהודיע הארוס לארוסה (= 'ארוסין' בלשון חז"ל הכוונה ל'קידושין') שהם הולכים להתחתן, נותנים לה שנים עשר חודש בשביל להכין את התכשיטים לחתונה, ולא אלמנה נותנים שלושים יום (וכן לבוגרת). ואם הגיע זמן החתונה והבעל לא נשא את האישה, הוא צריך לפרנס אותה. משום שב"ד תקנו שהבעל חייב במזונות אשתו, וכבר הגיע הזמן שהוא אמור להיות בעלה אלא שהוא מתעבב ולא נושא אותה, ולכן הוא צריך לזונה.

לדעת רבי אליעזר כמו שהבעל חייב במזונותיה בתקופה הזו כך הוא גם יכול להפר את נדריה לבדו, אבל לדעת חכמים אינו יכול להפר לבדו אלא רק בשותפות עם האב עד שתכנס לחופה.

גמרא: רבי אליעזר ומשנה ראשונה: רבי אליעזר - במשנתנו שאמר שכשהגיע הזמן החתונה ולא נישאו יכול הארוס להפר את הנדרים, **'ומשנה ראשונה'** - כלומר משנה קדומה המובאת במשנה מסכת כתובות (דף נז'). הסוברת שכשהגיע זמן החתונה והבעל לא נשא את האישה, אפילו אם היא ישראלית הנשואה לכהן היא אוכלת בתרומה – הולכים באותה שיטה. הגמרא מביאה את 'המשנה הראשונה' בכתובות:

דתן נותנין לבתולה יב' חודש וכו': כפי שביארנו במשנה, לאחר שהודיע הארוס לארוסה על החתונה, נותנים לה זמן להתארגן. ואם הגיע זמן החתונה והבעל לא נשא את האישה, הוא צריך לפרנס אותה. ואם הוא כהן והיא בת ישראל היא אוכלת בתרומה כאשתו.

(המשך בדף הבא ↓)

אבל היבם אינו מאכיל בתרומה: ישראלית המאורסת לכהן ומת הארוס, היא נופלת ליבום לאחיו הכהן. ואם הוא מתעבב מליבם אותה, אפילו הגיע זמן היבום - אינה אוכלת בתרומה (משום שדוקא ארוסה בקידושין אוכלת משום שהיא 'קנין כספו' של הבעל, אבל הנופלת ליבום אינה קנין כספו של המייבם אלא של אחיו שמת).

גם אם 'עשתה שישה חודשים בפני הבעל' כלומר אם כבר המתינה שישה חודשים כשהיתה מאורסת לאח שמת, ולאחר מכן היא המתינה עוד שישה חודשים לאחיו שייבם אותה - אינה אוכלת בתרומה. ואפילו אם כבר המתינה יב' חודש פחות יום אחד אצל האח שמת ויום אחד אצל הארוס - אינה אוכלת, וכן להיפך אם המתינה יום אחד אצל האח שמת יב' חודש פחות יום אצל היבם - אינה אוכלת.

[אמנם גם אם המתינה יב' חודש מלאים אצל היבם אינה אוכלת - לדעת רש"י. ורבינו תם חולק וסובר שאוכלת. להרחבת הדברים עיין ר"ן].

זו משנה ראשונה: שיטה זו היא 'משנה ראשונה' משנה קדומה שבה נאמר שאם הגיע זמן החופה ולא נישאה האשה בגלל העיכוב של הבעל (ואפילו באונס שלו), היא אוכלת מנכסיו, ואם הוא כהן והיא בת ישראל היא אוכלת בתרומה.

כאן יש להעיר, שמהתורה ישראלית ארוסה לכהן אוכלת בתרומה (כנאמר "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו"), ורבנן גזרו שלא תאכל. משנה ראשונה סברה שבזמן הכניסה לחופה כבר מותרת לאכול בתרומה אפילו אם לא נישאת בפועל, ואילו המשנה האחרונה (שם בכתובות) חולקת על משנה זו וסוברת שאינה אוכלת עד שתכנס לחופה בפועל.

כאמור, מדאורייתא ישראלית ארוסה לכהן אוכלת בתרומה ורבנן גזרו שלא תאכל. נחלקו הדעות בטעם הגזירה. יש אומרים משום 'סימפון' דהינו שמא כשתכנס לחופה ימצא בה הבעל מום ויתברר שקידושיה היו בטעות ונמצא למפרע שאכלה תרומה באיסור. ויש אומרים משום 'שמא תשקה לאחיה' דהיינו שמא כאשר היא תאכל בעודה ארוסה היא תאכיל ותשקה לאחיה ואחיותיה הישראלים מהתרומה, והם הרי אסורים לאכול אותה.

דחייב: **אמר ליה אביי:** משנה ראשונה סוברת דוקא בתרומה שאם הגיע הזמן אוכלת, ומשום שכאמור מדאורייתא ארוסה אוכלת בתרומה ורבנן גזרו משום סימפון או שמא תשקה לאחיה, ואילו כשהגיע זמן החתונה לא גזרו חכמים. [הר"ן מוסיף לבאר שאין

(המשך בדף הבא ↓)

טעם לגזור כשהגיע זמן החתונה והוא מפרנס אותה: א. משום סימפון – הוא כבר בדק אותה על ידי קרובותיו כי הוא לא יבזבז את כספו לריק. ב. שמא תשקה – הוא מאכיל אותה בבית מיוחד בכדי לא לבזבז כסף באכילת אנשים זרים].

אבל בהפרת נדרים שמדאורייתא אין כח לארוס להפר לבדו – גם כשיגיע זמן החתונה אין לו כח להפר.

ועד כאן: וכן לאיזך, רבי אליעזר סובר דוקא בנדרים שהארוס יוכל להפר, משום שהסיבה שהבעל מיפר את נדרי אשתו היא 'שכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת', וממילא כשהגיע זמן החתונה היא כבר מתחילה לנדור על דעת הארוס ולכן הוא יכול להפר לה. אבל באכילת תרומה אפילו שהיא גזירה דרבנן אין להתיר גם כשהגיע זמן החתונה. [הר"ן מוסיף לבאר כי עדיין יש לחוש א. לסימפון – משום שבדיקה על ידי קרובות משפחה אינה נחשבת בדיקה ב. לשמא תשקה – יש לחוש שהבעל לא ייחד לה בית לאכילתה].